

JYX

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Niemi-Pynttäri, Risto

Title: Hän odottaa pakolaislautalle kadonnutta

Year: 2019

Version: Published version

Copyright: © Kirjoittaja, 2019

Rights: CC BY 4.0

Rights url: <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Please cite the original version:

Niemi-Pynttäri, R. (2019). Hän odottaa pakolaislautalle kadonnutta. *Maailmankirjat : käännöskirjallisuuden verkkolehti*, 13.3.2019. <http://www.maailmankirjat.ma-pe.net/ana-menendez-kerran-kuubassa/>

Ana Menéndez: Kerran Kuubassa

[AM/31 ADMIN](#)

Hän odottaa pakolaislautalle kadonnutta – Risto Niemi-Pynttari (13.3.2019)

Ana Menéndezin novellikokoelma *Kerran Kuubassa* (2007) on noussut ajankohtaiseksi Etelä-Amerikan siirtolaisten ja Trump-muurin vuoksi.

Teos on ajankohtainen yhä myös merta ylittävien pakolaisten vuoksi. Vaikuttavin novelli kertoo Claritan rakkaudesta ja epätoivosta, kun hänen rakastettunsa on pakolaislautalla, pyrkien Havannasta merenlahden yli Miamiin.

”... kun vettä ei ole satanut viikkokausiin ja joka päivä tulee auringon punaiseksi polttama ja kuivattama uusi lauttapakolaisten joukko, eikä kukaan heistä ole Orlandito.”

Miamissa tarjoilijana ravintolassa työskentelevä Clarita on hädissään lautalla olevan miehensä takia, hän on pelosta ja odotuksesta sekopäinen.

Novellin myyttinen taso liittyy kuivuuteen ja sateen odotukseen, jopa niin, että Clarita kokee tehtäväkseen sateen noutamisen.

Pyhimysten sekamelska on kuvaava nimi tälle hallitsemattomien tunteiden läpäisemälle novellille. Clarita ei voi ymmärtää, miksi mies lähti äärimmäisen vaaralliseen ylitykseen meren yli – helpompiakin keinoja olisi ollut. Tämä tuntuukin olevan hänen ainoa järjellinen ajatuksensa, muuten hätäannus on tempaissut Claritan jo kaiken rationaalisen ulottumattomiin.

”Minä rukoilin, ettei hän tekisi sitä. Rukoilin. Lähetin hänelle yli tusinan kirjettä. En edes tiedä osaako hän uida. Ja siksi haluaisin vetää koko taivaan alas. En edes tiedä osaako minun oma mieheni uida... Missä sinä olet? Senkin Orlandito. Minähän sanoin että minä saisin sinut tänne. Minä rukoilin sinua odottamaan. Oliko se muka vaikeaa, typerä hölmö? Minä vihaan sinua!”

Mitä muuta Clarita voisi kuin odottaa: hän jää töistä pois, lamaantuneena hän makaa huoneessaan odottaa, samaistuu koko ruumiillaan rakastettuunsa:

”Lepäsin aivan hiljaa, sormet kuolleina, käsivarret kuolleina, niin kertakaikkisen voimattomana, että kuvittelin hengityksenikin ennen pitkää kivettyvän. Ajattelin hengittävää Orlanditoa, eläviä keuhkoja hänen rinnassaan. Ja silloin minut täytti varmuus että hän eli.”

Odotus saa Claritan epäilemään kaikkea, jospa Orlandito halusi vain pois Kuubasta ja meni siksi hänen kanssaan naimisiin. Jospa hän on jo Miamiassa mutta ei halua tunteakaan häntä. Ihmiset katsovat säälien, mies meni naimisiin vain päästäkseen pois, eikä nainen edes tajua sitä.

Lauttakriisi on kestänyt kuukauden, Kuubasta oli lähtenyt jo yli 300 pakolaista. Clarita seuraa uutisia, merestä pelastetaan kuubalaisia pakolaisia. Mutta hän torjuu nuo uutiset, sen sijaan hän tarkkailee yhä tuskastuneempana säätilan kehittymistä. Häntä pelottaa uutisten odotus, hän välttelee niitä – ja näin koko odotus alkaakin olla sateen odotusta.

Carita jähmettyy säikähdyksestä, kun eräällä meren yli paenneella miehellä on asiaa. Carita pelkää niin kuolinviestiä, että menee piiloon. Ja vaikka hänelle vakuutetaan että ei hätää, mies tuo vain terveisiä, niin Clarita tuntuu tietävän itse paremmin, se on viimeinen viesti. Kun mies käyttää ilmaisua ”olen kovin pahoillani” hän on pyörtyä ja joutuu sekavien pelkojen valtaan:

”Ravintola, on kuuma ja kostea kuin kyljessä hengittävä eläin. Millainen kesä tämäkin on, kun liikenne vain virtaa ikään kuin ei mitään olisi tapahtunut, kun taivas on tyhjä ja absurdi? Ha muerto, sanon äkkiä, kirkaisen

ja peräännyn. Sinä puhut menneessä aikamuodossa. Sinä et katso minua silmiin. Hän on kuollut! Sinä käytit tyttönimeäni! Hän on kuollut! Minä tiedän että hän on kuollut!”

Hän on useasti jo kuvitellut kuinka rannikkovartiostosta soitettaisiin ja sanottaisiin ”Rouva Alarcon? Meillä on hyviä uutisia. Sitten kuvittelen mielessäni, miten päästän puhelimen kädestäni ja minkälainen ääni sen putoamisesta syntyy. Eläydyn siihen niin voimakkaasti, että kun tänä aamuna heräsin, luulin että se oli jo tapahtunut.”

Claritan odotuksesta on tulossa loputonta ja sekopäistä, hän tajuaa vain että kuivuuskauden pitäisi viimein loppua. Hän menee erään pyhimyksenä pidetyn yrttinaisen puheille kysymään milloin sateet tulevat. Tässä vaiheessa lukijan sopii ajatella että sateen odotus merkitsee puhdistavan ja vapauttavan surun odotusta. Mutta se ei voi alkaa ennen tietoa, salamaa ja taivaan romahtamista. Clarita ei suostu juomaan mitään ei maistamaan minkäänlaisia yrttihauteita, mutta novelli huipentuu keskusteluun yrttinaisen kanssa.

- Teidän miehenne on kadonnut.
- Ei, minä tulin kysymään sateesta
- Onko teidän miehenne siis jo löytynyt?
- En toivo mitään muuta kuin että tämä kuivuus päättyy.
- Olkaa hyvä ja ottakaa juomaa.
- En halua, en tiedä mitä minä täällä teen.
- Te yritätte löytää kadonneen sateen, jääkää olkaa niin kiltti, minä kerron miten se löytyy.

Näin Clarita valmistellaan suruun, ja kohtaamaan sen minkä hän on koko ajan tiennyt. Ja kun novellia lukee uudestaan, Claritan odotusta ja epätoivoaan sekä muistojen voimakkaita ryöpsähdyksiä, pelkoa ja halua saada asiaan selvyyttä (claritas).

Hieno novelli! Vaikka kokonaisuudessaan tämä Ana Mendezin *Kerran Kuubassa* on varsin hajanainen kokoelma. Itse asiassa haastattelussa Mendez kertookin, että hän kirjoitti novellit New Yorkin Yliopiston kirjoittajaohjelmassa, eikä tavoitteena ollut edes kokoelma. Kovin erilaisia ja erityylyisiä ovat novellit, kirjoittajan eri vaiheiden mukaan.

Ainoa seikka, mikä novelleja yhdistää, on Kuuba. On letkeän kuubalaista oleskelukerrontaa, ja toisaalla taas

hikisen eteläistä kokkauskerrontaa, on turhautuneen ja neuroottisen puolison narinakerrontaa. Novellien kielellinen tasokin vaihtelee aiheen mukaan.

Kokoelman tunnetuin novelli onkin tuota letkeän kuubalaista oleskelukerrontaa, *Kuubassa olin susikoira* valittiin arvostettuun Puschart Prize –antologiaan. Kerrotaan, että letkeään kerrontaansa Mendez sai mallia kuvanveistäjä, emigrantti Tony Lopezin, jutuista.

Novelli Claritan rakkaudesta ja surusta on kaikkea muuta kuin retkeän rentoa. Sen hätäntynyt emotionaalisuus on vastapainona teoksen muulle keveydelle. Haastattelussa Mendez kertoi, että se oli novelleista ehdottomasti tuskaisin kirjoitettava, mutta että hän on siihen lopulta tyytyväinen.

Ana Menéndez *Kerran Kuubassa*, Otava 2007, Novelleja, suom. Hanna Tarkka